

## *Oestophora barbula* (Rossmässler 1838) bij Driebergen

A.J. Dees

At least since 1994 a population of *Oestophora barbula* (Rossmässler, 1838) has survived in the Netherlands in a small deciduous wood near Driebergen (province of Utrecht).

In maart 1994 werden door de auteur bij Driebergen een aantal slakkenhuisjes gevonden die niet met de hem ter beschikking staande literatuur op naam gebracht konden worden. De huisjes werden daarom opgestuurd naar prof. Gittenberger, die ze determineerde als *Oestophora barbula* (Rossmässler, 1838) (Gastropoda: Pulmonata: Trissexodontidae). In 1995 werden op dezelfde locatie ook levende exemplaren van deze soort waargenomen. In 2010 werd de vindplaats weer bezocht en bleek er daar nog steeds een populatie van *Oestophora barbula* aanwezig. In 2011 werd de soort als onbekende "bijzondere slak" in hetzelfde terrein onafhankelijk ontdekt door Ida Bruggeman (gemeld op forum.waarneming.nl).

Het huisje van *Oestophora barbula* kan tot 10,4 mm breed en tot 5,3 mm hoog worden. Het huisje is laag kegelvormig, met een zwakke kiel en een fijne, regelmatige sculptuur van radiale ribben. De navel is rond en tamelijk wijd; ze neemt ongeveer 1/5 van de diameter van het huisje in beslag. Huisjes van levende dieren zijn egaal donkerbruin; lege huisjes zijn lichter van kleur. De mondopening is ovaal en onderbroken. Opvallend is de door een omgeslagen, roze lip versterkte mondrand. De lip heeft aan de basale zijde een kleine tandvormige verdikking en aan de buitenzijde (de pariëtale zijde van de lip) een forse tandvormige knobbel. Deze laatste tand correspondeert met een kleine indeuking aan de buitenzijde van het huisje.

De huisjes lijken qua kleur en sculptuur op die van het Boerenknoopje *Discus rotundatus* (O.F. Müller, 1774). De grootte en de mondlip met tanden van het huisje van een volwassen exemplaar van *Oestophora barbula* sluit verwarring met *Discus rotundatus* uit. Mogelijk zijn huisjes van juveniele *Oestophora barbula* minder gemakkelijk te onderscheiden van die van het Boerenknoopje.

### Habitat en herkomst

De habitat van de soort bij Driebergen bestaat uit een bosje van ongeveer een halve hectare op kleibodem, bestaande uit ongeveer 30 jaar oude zomereiken en enkele oude wilgen, haagbeuken en populieren. Het bosje wordt door sloten gescheiden van wilgengrienden; het is alleen via een wilgensingel verbonden met andere bosjes, maar daarin is *Oestophora* nog niet aangetroffen. Op de vindplaats van *Oestophora*

*barbula* heeft van ongeveer 1935 tot 1970 een fabriek van kurkplaten gestaan. Hiervan zijn in het terrein nog zichtbare overblijfselen aanwezig in de vorm van puinresten en bastfragmenten van kurkeiken.

*Oestophora barbula* is voornamelijk bekend van het Iberisch schiereiland (Gibraltar, Portugal, Spanje; zie Puente, 1996; en Ruiz Ruiz, 2006) en leeft verder nog op de Azoren en Madeira. Aangenomen wordt dat *Oestophora barbula* vanuit Spanje of Portugal is geïmporteerd met kurk voor de kurkplatenfabriek. Het is opmerkelijk dat deze Iberische soort zich al tenminste 15 jaar en misschien zelfs al 40 jaar in Nederland heeft kunnen handhaven.

De Nederlandse populatie van *Oestophora barbula* zal binnenkort uitgebreider beschreven worden in *Basteria*. Ik dank Rykel de Bruyne, Ida Bruggeman en Gerard Majoor voor hun bijdragen aan dit bericht.

### Literatuur

- DEES, A.J. & R.H. DE BRUYNE (2010): Exotische landslak verstoort zich jarenlang: de Iberische ribloofslak *Oestophora barbula* bij Driebergen. – *Voelspriet*, 9 (1): 1.
- BRUGGEMAN NANNENGA, I., 2011. Bijzondere slak. <http://forum.waarneming.nl/smf/index.php/topic,137538.0.html> (geplaatst 19-03-2011; geraadpleegd 01-05-2011).
- PUENTE, A.I. (1996): El género *Oestophora* HESSE 1907 en la Península Ibérica (Gastropoda: Pulmonata: Hygromiidae: Trissexodontidae). – *Archiv für Molluskenkunde*, 126 (1/2): 81-107.
- RUIZ RUIZ A., Á. CÁRCABA POZO, A.I. PORRAS CREVILLEN & J.R. ARRÉBOLA BURGOS (2006): Caracoles terrestres de Andalucía. Guía y manual de identificación. – Jaen (Fundación Gypaetus): 303 pp. Ook online te raadplegen op: [www.juntadeandalucia.es/guia\\_caracoles.pdf](http://www.juntadeandalucia.es/guia_caracoles.pdf)

**Adres van de auteur:**  
Warande 13  
3972 XV Driebergen  
[a.dees@science.ru.nl](mailto:a.dees@science.ru.nl)

(Dit artikel is deels overgenomen uit *Voelspriet* 2010: 9 (1).



### Foto links:

*Oestophora barbula* uit Driebergen (leeg, verweerd huisje; zij aanzicht). Foto: Albert Dees.

### Foto rechts:

*Oestophora barbula* in Driebergen (levend exemplaar; bovenaanzicht). Foto: Ida Bruggeman.

